

PSIHOLOGIJA

YU ISSN 0048-5705

UDC 159.9

Vol. 58(2) 127–250

CONTENTS

ASSOCIATIONS BETWEEN ADOLESCENTS' COGNITIVE DISTORTION HOW ARE CANTONESE SENTENCE-FINAL PARTICLES PHONOLOGICALLY AND SEMANTICALLY PROCESSED IN THE MIND? <i>Aitao Lu, Xuebin Wang, Ye Zhang, Siyi Liu, Xin Huang, & Lilan Jiang</i>	127
FIGHTING FOR HUMAN RIGHTS: COLLECTIVE ACTION BY ACTUAL AND POTENTIAL ACTIVISTS <i>Carlo Pistoni, Daniela Marzana, & Maura Pozzi</i>	151
MEASURING JOB DEMANDS AND RESOURCES: VALIDATION OF THE NEW JOB CHARACTERISTICS QUESTIONNAIRE (JCQ) <i>Boris Popov, Dragana Jelić, Bojana M. Dinić, & Ivana Milinković</i>	169
THE ASSOCIATIONS BETWEEN MINDFULNESS, METACOGNITION AND HBA1C LEVELS AMONG DIABETIC PREGNANT PATIENTS: A CASE CONTROL STUDY <i>Ceren Gölbaşı, Fikret Poyraz Çökmüş, Lejla Mustoo Başer, Hakan Gölbaşı, Pınar Ünal Aydın, & Orkun Aydın</i>	193
VALIDATION OF FUNCTIONAL ASSESSMENT OF CHRONIC ILLNESS THERAPY – SPIRITUAL WELL-BEING SCALE (FACIT-SP-12) IN SERBIAN ONCOLOGY PATIENTS <i>Tamara Klikovac, Isidora Rajić, & Milica Lazić</i>	211
RELIGIONS GROW IN TIGHTER (VS. LOOSER) CULTURES: TWO STUDIES OF INTER & INTRA-COUNTRY DATA <i>Ibrahim Senay</i>	225

Kako se fonološki i semantički obrađuju u umu rečenice-finalne čestice na kantonskom kineskom jeziku?

Aitao Lu^{1,2,*}, Xuebin Wang^{1,2}, Ye Zhang^{1,3},
Siyi Liu^{1,2}, Xin Huang^{1,2}, & Lilan Jiang^{1,2}

¹Philosophy and Social Science Laboratory of Reading and Development in Children and Adolescents (South China Normal University), Ministry of Education, China

²School of Psychology, Center for Studies of Psychological Application, and
Guangdong Key Laboratory of Mental Health and Cognitive Science,
South China Normal University, China

³South China Agricultural University, China

Ova studija istražuje semantičku i fonološku obradu rečeničnih-finalnih čestica (SFP) [eng. sentence-final particles] kantonskog kineskog u umu. Eksperiment 1 je pokazao da su reakciona vremena (RT) kantonskih SFP-ova najkraća u kongruentnoj eksperimentalnoj situaciji, zatim u nekongruentnoj situaciji, a najduža u situaciji kategorijalne kongruentnosti, dok su u smislu kantonskih sadržaja-reči RT bili najkraći u kongruentnoj situaciji, a zatim u situaciji kategorijalne kongruentnosti, a najduže u nekongruentnoj situaciji. Eksperiment 2 je pokazao da su u kongruentnim pokušajima RT kantonskih SFP-ova i reči sadržaja u eksperimentalnoj situaciji desnog uveta bili kraći od onih u stanju levog uveta, dok je obrazac bio obrnut u ispitivanjima u kategorijalno kongruentnim i nekongruentnim eksperimentalnim uslovima. Eksperiment 3 je pokazao da su, kada su u pitanju samoglasnici, govornici kantonskog jezika pokazali kraće RT za SFP u poređenju sa rečima sadržaja, dok su govornici mandarinskog imali duže RT za SFP u odnosu na reči sadržaja. Međutim u situaciji sa konsonantima, RT su i za kantonski i mandarinski bili slične dužine i za SDP i za reči sadržaje. Nalazi ove studije sugerišu da: (1) kantonski SFP se razlikuju od reči sadržaja i imaju jedinstvenu semantičku reprezentaciju; (2) Govornici kantonskog pokazuju veći potencijal u obradi samoglasnika SFP-a, verovatno zbog njihove poboljšane sposobnosti održavanja kratkoročne memorije za ovu vrstu fonema; i (3) Čini se da na SFP više utiče izlaganje govornika kantonskom nego rečima sadržaja. Ovo sugeriše da lingvističko iskustvo igra ključnu ulogu u oblikovanju percepcije fonema i fonetskih karakteristika povezanih sa kantonskim SFP-ovima.

Ključne reči: rečenične-završne partikule, sadržajne reči, jezičko iskustvo, jezička reprezentacija

Borba za ljudska prava: kolektivna akcija stvarnih i potencijalnih aktivista

Carlo Pistoni, Daniela Marzana, & Maura Pozzi

Università Cattolica del Sacro Cuore, Milan, Italy

Proučavanje kolektivnih akcija sa aktivistima je sve važnije zbog velikog broja društvenih pokreta koji se bore za ljudska prava. Mnoge studije su samo delimično sprovedene sa stvarnim aktivistima, a proučavanje i stvarnih i *potencijalnih* aktivista je važno da bi se razumelo kako podstaći uključenost ljudi u rešavanje društvenih pitanja. Ovo istraživanje je imalo za cilj da testira dva različita modela kolektivne akcije (model socijalnog identiteta kolektivne akcije i model inkapsulacije socijalnog identiteta u kolektivnoj akciji) kako bi bolje razumeli kako modeli funkcionišu koristeći dva različita uzorka: 1) grupu aktivista koji su već učestvovali u protestu u vreme prikupljanja podataka ($N = 155$), i 2) grupu potencijalnih aktivista ($N = 232$). Primenjen je upitnik koji je procenjivao Društvenu identifikaciju, Moralno zgražavanje i Kolektivnu efikasnost. Rezultati pokazuju da je model inkapsulacije socijalnog identiteta u kolektivnoj akciji model koji bolje objašnjava odnose između varijabli u oba uzorka. „Put efikasnosti“ je prikazan kao bolji način da se ljudi uključe [u rešavanje društvenih pitanja, prim. prev.]. Diskusija naglašava relevantnost nalaza za buduće razumevanje i konceptualizaciju aktivizma u cilju razvoja efikasnih kampanja regrutovanja.

Ključne reči: kolektivno delovanje, aktivizam, ljudska prava, emocije, socijalna identifikacija

Merenje zahteva posla i resursa: validacija novog upitnika o karakteristikama posla (UKP)

Boris Popov, Dragana Jelić, Bojana M. Dinić, & Ivana Milinković
Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Departman za Psihologiju

Za potrebe merenja zahteva i resursa posla kreiran je Upitnik o karakteristikama posla (UKP). Glavni cilj ove studije je bila početna validacija UKP-a i testiranje njegovih psihometrijskih svojstava. Ukupno 1201 ispitanik u pet nezavisnih uzoraka popunio je UKP zajedno sa skalom izgaranja na poslu (eng. Work burnout scale, Kristensen et al., 2005), Utreht skalom radnog angažovanja (The Utrecht work engagement scale, Schaufeli et al., 2006), Skalom ponašanja organizacijskog građanstva (Organisational citizenship behaviour scale, Popov, 2013), i Skalom namere da se napusti organizacija (the Intentions to leave the organisation scale, Berat et al., 2016). Eksplorativna i konfirmativna faktorska analiza izvedene na dva poduzorka formirana slučajnim biranjem ukazuju na interpretabilno 9-faktorsko rešenje latentne strukture UKP-a. Sve ekstrahovane dimenzije su pokazale očekivane međukorelacije, a korelacije sa drugim relevantnim varijablama su bile najvećim delom smislene. Na osnovu rezultata ove preliminarne analize, UKP se pokazao kao sveobuhvatan, validan i efikasan instrument za merenje važnih radnih i organizacionih karakteristika i mogao bi se koristiti i u akademskim i neakademskim okruženjima.

Ključne reči: zahtevi posla, resursi posla, psihometrijska svojstva, validacija, TSO

Asocijacije između svesnosti, metakognicije i nivoa HbA1c među trudnicama sa dijabetesom: studija kontrole slučaja

Ceren Gölbaşı¹, Fikret Poyraz Çökmüş², Lejla Mustoo Başer³,
Hakan Gölbaşı⁴, Pınar Ünal Aydın³, & Orkun Aydın³

¹Department of Obstetrics and Gynecology,
Tinaztepe University Faculty of Medicine, Izmir, Turkey

²Department of Psychiatry, Medical Faculty,
Tinaztepe University, Izmir, Turkey; e-mail address

³Department of Psychology, Faculty of Arts and Social Sciences,
International University of Sarajevo, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

⁴Department of Perinatology, Bakırcay University Cigli Education and
Research Hospital, Izmir, Turkey

Trudnoća, zbog raznovrsnosti promena u načinu života do kojih dovodi, može predstavljati period koji karakteriše pojačan stepen stresa. Žene u reproduktivnom dobu su u najvećem riziku od brojnih zdravstvenih poteškoća i komplikacija, uključujući abnormalnosti glukoze. Takva pojava često ima niz složenih posledica, kako za majku tako i za novorođenče, sa teškoćama koje se mogu preneti čak i na različite razvojne faze. Cilj nam je bio da ispitamo kako svesnost (eng. mindfulness) i metakognicija utiču na nivo HbA1c tokom trudnoće koju karakteriše gestacijski dijabetes melitus (GDM). U studiju je uključeno 100 trudnica sa GDM i devedeset osam zdravih trudnica. Prosečan nivo glukoze u krvi je procenjen praćenjem HbA1c. Ispitanici su popunili Bolničku skalu anksioznosti i depresije (eng. Hospital Anxiety and Depression Scale; HADS), DSM-5 Nivo 2– Anksioznost– Mera za odrasle (eng. DSM-5 Level 2– Anxiety– Adult measure; DSM-5 Anxiety), Upitnik o svesnosti sa pet aspekata (eng. Five–Facet Mindfulness Questionnaire; FFMQ), i Upitnik metakognicije-30 (eng. Metacognition Questionnaire-30; MCQ-30). Pearsonove bivarijatne korelacije i višestruka linearna regresija su korišćene da bi se istražile veze između varijabli. Negativna korelacija je pronađena između HbA1c i FFMQ podtesta „Opisivanje“, dok je pozitivna korelacija između HbA1c i MCK-30 „Negativna uverenja o nekontrolisanosti i opasnosti“ podtesta. Višestruka linearna regresija pokazala je povezanost između subtesta za opisivanje svesnosti i HbA1c kao varijable ishoda. Čini se da je kultivacija svesnosti relevantna u emocionalnim i kognitivnim procesima kako bi se minimizirali negativni efekti stresa na dobrobit tokom trudnoće. Takav pristup može biti od koristi u podsticanju trudnica sa dijabetesom da se pridržavaju procedure lečenja, ali i kod žena koje imaju nisko prenatalno blagostanje.

Cljučne reči: trudnoća, svesnost, metakognicija, abnormalnosti glukoze, gestacijski dijabetes melitus

Validacija funkcionalne procene terapije hronične bolesti – Skala duhovnog blagostanja (FACIT-Sp-12) kod onkoloških pacijenata Srbije

Tamara Klikovac¹, Isidora Rajić², & Milica Lazić³

¹Departman za Psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

²Departman za Psihologiju, Fakultet za pravne i poslovne studije
dr Lazar Vrkatić, Union Univerzitet

³Departman za Psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

Funkcionalna procena terapije hronične bolesti – Skala duhovnog blagostanja (FACIT-Sp-12) je upitnik od 12 stavki napravljen za procenu duhovnog blagostanja kod osoba kojima su dijagnostikovani rak i druge hronične bolesti. Ova studija je imala dva osnovna cilja: (1) da ispita faktorsku strukturu FACIT-Sp-12 u srpskom uzorku onkoloških pacijenata, (2) da istraži eksternu validnost FACIT-Sp-12 ispitivanjem odnosa sa pozitivnim i negativnim afektima (Skala za pozitivna i negativna iskustva; SPANE) i depresijom, anksioznošću i stresom (Skala depresije, anksioznosti i stresa DASS-21). Uzorak se sastojao od 215 žena onkoloških pacijenata, prosečne starosti 50,41 godina (raspon starosti: 24–81 godina). Podaci su analizirani postupkom konfirmatorne faktorske analize. Rezultati su podržali modifikovanu trofaktorsku strukturu FACIT-Sp-12, a njene subskele su bile u statistički značajnim korelacijama sa eksternim merama. Subskele značenja i mira su u nešto jačim korelacijama sa svim spoljašnjim varijablama u odnosu na subskalnu vere. Ova studija pokazuje da je FACIT-Sp-12 validna i pouzdana trofaktorska mera duhovnog blagostanja na uzorku obolelih od raka u Srbiji.

Ključne reči: skala duhovnog blagostanja, validnost, onkološki bolesnici

Religije rastu u čvršćim (a ne u labavijim) kulturama: dve studije zasnovane na poređenjima između i unutar država

Ibrahim Senay

Department of Psychology, Uskudar University, Turkey

Religijska pripadnost i ne-pripadnost u društvu mogu rasti kroz korelaciju i interakciju ličnosti i okruženja. U Studiji 1, analize mešovitenih efekata moderirane medijacije sprovedene na onlajn podacima prikupljenim iz 111 zemalja ($N = 4,270$) su pokazale da je bilo moguće na osnovu faktora ličnosti predvideti da će broj ljudi koji se smatraju pripadnicima religija rasti brže u državama sa čvršćim kulturama (nasuprot država sa labavijim kulturama) između 2000. i 2015. Kroz višeslojnu SEM analizu serijske medijacije, Studija 2 je istraživala odgovore na anketu slučajnog uzorka ($N = 4.963$) regrutovanog nasumičnim biranjem brojeva telefona iz populacije SAD. Rezultati su pokazali da bi ličnost mogla da predvidi preferencije da osoba živi u relativno kulturno labavijim (umesto kulturno čvršćim) regionima zemlje, sa višom stopom ne-pripadnosti religiji tako što je prvo predviđena identifikacija sa verskom grupom, a zatim religioznost. Rezultati imaju implikacije za pokazivanje uticaja kulture i ličnosti na rast populacija pripadnika različitih religija, religioznost i identifikaciju verskih grupa, ponekad nezavisno od samoprocena verske pripadnosti/nepripadnosti.

Ključne reči: verska pripadnost naspram ne-pripadnosti, religioznost, identifikacija verske grupe, korelacija i interakcija ličnost \times okruženje, čvršće naspram labavije kulture, rast stanovništva